

10
SHARES

सकाळ

जुलै २०२५ | किंमत ५० रुपये

MONEY

देशोदेशींचे
मार्केट गुरु!

शिखराच्या
शेवटच्या टप्प्याचे
आव्हान

IPO

'आयपीओ'च्या
अपयशाची कारणे

ग्रीन म्युनिसिपल बॉंड
उत्तम साधन

घर विकताय?
भांडवली लाभ
कर जाणून घ्या!

सोन्याची चांदी
अन् चांदीचे सोने!

मिहिर वोरा

“ भारताची अर्थव्यवस्था सरस कामगिरी करेल

सुहास राजदेकर

suhas.rajderkar@gmail.com

भा

रताची स्थानिक अर्थव्यवस्था जागतिक अर्थव्यवस्थेपेक्षाही सरस कामगिरी करेल, असा आमचा अंदाज आहे. म्हणजे अमेरिका, युरोप, चीन, जपान यांच्या तुलनेत आपल्या अर्थव्यवस्थेचा विकासदर जास्त असेल. सांगत आहेत ट्रस्ट म्युच्युअल फंडाचे मुख्य गुंतवणूक अधिकारी मिहिर वोरा. सकाळ मनीसाठी घेतलेली त्यांची खास मुलाखत.

प्रश्न : भारत सध्या आर्थिक आघाडीवर चांगली कामगिरी बजावत आहे. भारतीय अर्थव्यवस्थेचे बहुतेक घटक समाधानकारक आहेत. पण नव्या भू-राजकीय तणावांच्या पार्श्वभूमीवर शेअर बाजाराची पुढील दिशा कशी असेल ?

उत्तर : सध्या शेअर बाजार अस्थिर आहे आणि या अनिश्चिततेमुळे स्थानिक घटकांपेक्षा जागतिक घटक कारणीभूत आहेत. गेल्या वर्षी बाजाराने चांगली कामगिरी केली होती आणि जानेवारी ते सप्टेंबर या काळात परकी गुंतवणूकदार संस्था बाजारात सातत्याने गुंतवणूक करत होत्या. मात्र, ऑक्टोबरपासून त्यांनी विक्री सुरू केली आणि ती थेट फेब्रुवारी २०२५ पर्यंत चालू राहिली. यामागे एक महत्वाचे कारण म्हणजे डॉलर. जानेवारी ते सप्टेंबरअखेर साधारण असलेला डॉलर ऑक्टोबरपासून एकदम वधार लागला आणि जगातील बहुतेक चलनांच्या तुलनेत भक्कम होऊन त्याचे मूल्य वाढले. डॉलर जेव्हा बळकट होतो तेव्हा चुंबकीय परिणामाप्रमाणे शेअर अथवा कर्जसाधनांतील गुंतवणूक अमेरिकेतील बाजारात वळते. पण फेब्रुवारीपासून पुन्हा डॉलरचे मूल्य घसर लागले आणि भारतीय शेअर बाजारात गुंतवणूकीचा ओघ पूर्ववत झाला. आता जोपर्यंत डॉलर दुर्बल राहील तोपर्यंत ही गुंतवणूक सुरूच राहील. दुसरी बाब म्हणजे विविध देशांचे सरकार व मध्यवर्ती बँकांचा कल हा व्याजदर कपातीद्वारे अर्थव्यवस्थेला उत्तेजन देण्याचा

आहे. आपल्याकडे सरकारने खर्च वाढवला आहे, रिझर्व्ह बँकेने व्याजदर व रोखतेचे चांगले चक्र चलत आहे. अमेरिकेबरोबरच्या शुल्क वाटाघाटीतही भारताची स्थिती चीनच्या तुलनेत फायदेशीर राहण्याची शक्यता आहे. त्यामुळे मला वाटते, की आगामी काळात बाजार स्थिर राहील व चांगली कामगिरी करेल.

प्रश्न : युद्ध आणि आयातशुल्क या दोन घटकांखेरीज आणखी काही जोखमीचे जागतिक घटक बाजारावर प्रतिकूल परिणाम करू शकतील, असे तुम्हाला वाटते का ?

उत्तर : डॉलर हा दुर्बल होण्याच्या टप्प्यावर आहे आणि गेल्या ३० वर्षांत असे पहिल्यांदा घडत आहे. साधारणपणे व्याजदर किंवा रोखांचा कालावधी वाढतो, तसा डॉलर मजबूत होत जातो. पाखेपेस असे झाले नाही. सप्टेंबरपासून डॉलर वधारला, कारण अमेरिकी फेडरल रिझर्वने व्याजदर कपात करूनही अमेरिकेचे दीर्घकालीन म्हणजे दहा वर्षे मुदतीचे रोखे कमी झाले नाहीत आणि असे इतिहासात प्रथमच घडले. त्यामुळे डॉलर मजबूत व्हायला सुरू झाली. पण आता डॉलर दुर्बल होण्यामागे वेगळे कारण आहे. कोविडपर्यंत अमेरिकेच्या मध्यवर्ती बँकेने अर्थव्यवस्थेला उत्तेजन देण्यासाठी जे उपाय केले त्यामुळे त्या देशाचे अंतर्गत व बाह्य कर्ज एवढे वाढले आहे, की जग त्याबाबत विचारणा करू लागले आहे. अमेरिका या प्रचंड

भारताची अर्थव्यवस्था सरस कामगिरी करेल

कर्जाचा भार सहन करू शकेल का किंवा त्यातून कसा मार्ग काढेल, हा प्रश्न आहे. त्यामुळे डॉलर हा आतापर्यंत एक ताकदवान स्तंभ होता किंवा जगाचे राखीव चलन होता, त्यावरच आता प्रश्नचिन्ह उभे राहिले आहे. मला वाटते, की या स्थितीत भारतीय बाजारपेठ चांगली कामगिरी करून दाखवेल. गेल्या दहा वर्षांत भारत हा एकमेव देश आहे ज्याने आपली वृहदर्थव्यवस्था सुधारली आहे आणि कर्जाचे एकूण देशांतर्गत उत्पादनाशी असलेले प्रमाण (डेट टु जीडीपी रेशो) कमी केले आहे. बाकी देशांचे प्रमाण मोठे आहे आणि चिंताजनक आहे. आपली वित्तीय तूट, चालू खात्यावरील तूट नियंत्रणात आहे, परकी चलन गंगाजळी विक्री पातळीला आहे. चलनवाढ नियंत्रणात आहे. त्यामुळे स्थानिक आणि जगात पातळीवर दोन्हीकडे भारताची स्थिती चांगली आहे. जोखमांचा घटक म्हणाल तर बँकांची पतवुडी जेवढी म्हणावी तेवढी नाही. साधारणपणे अर्थव्यवस्था ७ टक्क्याने वृद्धी करते तेव्हा बँकांची पतवुडी १३ ते १४ टक्क्यांनी होणे अपेक्षित असते. आपल्याकडे सध्या ती दहा टक्क्यांच्याही खाली आहे. त्यात सुधारणा व्हायला हवी. दुसरा घटक म्हणजे कोविडपश्चात आपली प्रामाण्य अर्थव्यवस्था काही वर्षे मंदावलेली होती, त्यात आता सुधारणा दिसू लागली आहे. पण शहरी अर्थव्यवस्था मात्र सुधारलेली नाही; उलट काहीशी दुर्बल झाली आहे. गृहोपयोगी उत्पादनांची विक्री मंदावली आहे. शहरी रोजगारनिर्मिती टोक आहे, पण अपेक्षेहून कमी आहे. त्यात सुधारणा व्हायला हवी.

प्रश्न : शहरी अर्थव्यवस्था काहीशी दबावाखाली असल्याचा एफएमसीजी क्षेत्रावर काय परिणाम होईल ?

उत्तर : सावण, दूधपेस्ट, केशतेल अशा रोजच्या वापराच्या लहान ग्राहकोपयोगी उत्पादनांत बरोच वर्षे कमी वृद्धी दिसायला मिळाली आहे. त्याची एक-दोन कारणे आहेत. एकतर कोविडपश्चात प्रामाण्य बाजारपेठेवरही दबाव होताच; पण या उत्पादनश्रेणीचा इतका प्रसार झाला आहे, की एकत्रितरूपेने त्यांच्यात संपृक्तता आली असून वृद्धीला कमी वाव राहिल्याने जास्तीची मागणी कमी होताना दिसत आहे. त्या तुलनेत प्रीमियम वस्तूंच्या खपात वाढ दिसू शकते. उदाहरणार्थ, दागिने. उत्पन्नात वाढ होते तसे लोक उच्च मूल्याच्या वस्तू खरेदी करू लागतात. उंची मर्यादाबतही खपात वाढ दिसेल. चारचाकी-कारबाबत बोलायचे झाल्यास छोट्या कारपेक्षा एसयूव्हीचा खप अधिक असेल. उत्पन्नाची पातळी वाढल्याने लोक कमी किंमतीच्या उत्पादनांकडून उंची उत्पादनांकडे वळू लागले आहेत. हॉटेल, पर्यटन अशा उच्च मूल्य क्षेत्रातही वृद्धी दिसेल.

प्रश्न : भारतीय अर्थव्यवस्थेसाठी वृहत्घटक अनुकूल असून, त्याचा परिणाम शेअर बाजारात शेअरचे भाव वधारण्यात झाला आहे. पण शेअरची मूल्यांकने जास्त किंवा ताणलेली आहेत, कंपन्यांचे उत्पन्न चांगले आहे आणि स्थानिक रोखताही (लिक्विडिटी) समाधानकारक आहे. पण अशा ताणलेल्या मूल्यांकनातही बाजार प्रगती करेल का ?

उत्तर : होय. याची दोन कारणे आहेत. एक तर बाजारात न जाणवता 'टाइम करेक्शन' होऊन गेले आहे. एक वर्षाचा परतावा वधितला तर लार्ज कॅप इंडेक्स, मिड कॅप इंडेक्स व स्मॉल कॅप इंडेक्स

तिन्ही जवळपास सपाट आहेत. पण चार तिमाहींचा विचार केला तर वर्षभराच्या काळात लार्ज कॅपची कमाई जवळपास १० टक्के आणि मिड व स्मॉल कॅपची कमाई १५ टक्क्यांनी वधारली आहे. याचाच अर्थ बाजार एक वर्षापूर्वीच्या तुलनेत सध्या १० ते १५ टक्क्यांनी स्वस्त झाले आहेत. दुसरी गोष्ट आपण अजूनही मिड व स्मॉल कॅप शेअरमध्ये नप्यात १५ टक्क्यांची वृद्धी होण्याची अपेक्षा बाळगून बसलो आहोत, परंतु 'टाइम करेक्शन' कधीच होऊन गेली आहे. बाजार सध्या एका साधारण पातळीवर उभा आहे आणि तो काही फार महान किंवा खर्चिक नाही. म्युच्युअल फंड, विमा कंपन्या, इपीएफ, एनपीएफ या सगळ्यांतून गुंतवणुकीचे प्रवाह दर महिन्याला बाजारात येत असतात. त्यात जर परकी गुंतवणूकदारांच्या निर्धोबी भर पडली तर मग वधायलाच नको.

प्रश्न : आपण थोडे जागतिक निर्यातीबाबत बोलू. चीन हा किंमत निश्चित करणारा देश म्हणून ओळखला जातो आणि भारताची यातील भूमिका खूप कमी आहे. अशा वातावरणात भारताच्या निर्यातीकडे कसे बघता ?

उत्तर : सरकारने उत्पादन निगडित सवलती (पीएलआय) योजना विविध क्षेत्रांत टप्प्याटप्प्याने लागू केल्या, प्रथम इलेक्ट्रॉनिक्समध्ये आणि आता सेमी-कंडक्टर, कसोद्योग, औषधे, रसायने अशा अनेक क्षेत्रांत त्याचा विस्तार झाला आहे. त्याचा फायदा म्हणजे खासगी क्षेत्रात गुंतवणुकीचा ओष वाढला आहे. त्यामुळे कालांतराने निर्यातही वाढलेली दिसेल. पण हे केवळ निर्यातीपुरते मर्यादित नाही तर आयातपयांची उत्पादनांबाबतही महत्त्वाचे आहे. पूर्वी आपण मोबाईल फोन आयात करायचे. पाच-सात वर्षांत आपण एवढा मोठा उद्योग सुरू केला, की 'चीन' बाळता बाकी सर्व येथे बनते. हेच मूल्यवर्धन आता प्रत्येक उद्योगक्षेत्रात घडत आहे. वाहनांच्या सुट्या भागांच्या क्षेत्रातही पीएलआय योजना येईल व निर्यात वाढेल. दुसरा एक प्रेरक घटक आहे. कोविडपश्चात एक गोष्ट पुन्हा सिद्ध झाली की चीनवर धोरणात्मकरीत्या विसंबून राहता येणार नाही. त्यात सुरक्षा व आर्थिक मुद्देही आहेत. चीनने गेल्या ३० वर्षांत जगभरातील उत्पादन निर्मिती आपल्याकडे खेचली. अगदी औषधनिर्मितीसाठी जी मूलभूत सामग्री लसते ती चीनशिवाय इतर कुठेही तयार होत नाही. कोविडच्या काळात जेव्हा आत्यंतिक गरज होती तेव्हा चीनने अचानक पुरवठा बंद केला. जगातील दुर्मीळ खनिजांचे निर्यातही चीनकडे गेल्याने त्यांनी जेव्हा त्याचा व्यापारी युद्धात पुरवठा बंद केला तर त्यामुळे वाहनांसह अनेक क्षेत्रे अडचणीत येऊ लागतात. त्यामुळे जगाला आता चीनखेरीज आपणही एक पर्याय हवा आहे आणि तो भारत बनू शकतो. त्यादृष्टीने भारताला उत्पादन व निर्मिती प्रकल्पांसाठी विचारणा होत आहेत. त्यातून पुढे निर्यातवाढ होईल.

प्रश्न : तज्ज्ञ असे म्हणत आहेत, की सध्याची शेअर बाजाराची अनिश्चितता लक्षात घेऊन लार्ज कॅपमध्ये जास्त, मिड कॅपमध्ये त्याहून कमी आणि स्मॉल कॅपमध्ये अगदी कमी गुंतवणूक करावयाला पाहिजे. तुम्ही काय सल्ला द्याल ?

उत्तर : आमचे धोरण हे वृद्धी गुंतवणुकीचे आहे. आम्ही ज्या शेअरमध्ये दीर्घकालीन नफावृद्धी होईल, त्यांना गुंतवणुकीसाठी

प्राधान्याने निवडतो. मिड कंपनी किंवा स्मॉल कंपनी पवित्रता मोठ्या बनणार असतात; पण त्यासाठी त्यांना विकासाचा दर उच्च राखावा लागतो. त्यामुळे तुम्हालाही चुकी गुंतवणूकदार बनावचे असेल, तर मिड कंपनी व स्मॉल कंपन्यांचे अनेक पर्याय मिळू शकतात.

प्रश्न : बहुतेक सर्व मालमत्तावर्ग चांगली कामगिरी करत आहेत; शेअर, सोने-चांदी आदी. रिझर्व्ह बँकेच्या व्याजदर कपातीनंतर कर्जरोखे योजना आकर्षक ठरत आहेत. अशा स्थितीत डेट व डेबिटी या दोन्हीची निवड करण्याचा सल्ला दिला जात आहे. केवळ शेअरपेक्षा मल्टी असेट अॅलोकेशन फंडात जास्त गुंतवणूक करण्याबाबत तुमचे मत काय?

उत्तर : प्रत्येक योजनेचे एक वैशिष्ट्य असते. तुम्हाला गुंतवणुकीचा अनुभव, मालमत्ताचे सखोल ज्ञान नसेल आणि डोक्याला ताप नको असेल तर तुम्ही अशा फंडांमध्ये गुंतवणूक करू शकता; पण या योजनांमधील निधी कोणत्या मालमत्तावर्गात किती गुंतवावा म्हणजे सोन्यात किती, शेअरमध्ये किती, रिअल इस्टेटमध्ये किती हे अखेर फंड व्यवस्थापकाच्या निर्णयावर अवलंबून असते. पण तुम्हाला गुंतवणुकीचे ज्ञान असेल तर तुम्ही स्वतःच्या गुंतवणुकीचे व्यवस्थापन स्वतः करू शकता आणि विशिष्ट मालमत्तावर्गातील वाटपाचे प्रमाण कमी-जास्त करू शकता.

प्रश्न : आपण शेअर, सोने-चांदी याबाबत चर्चा केली. सर्वसामान्य गुंतवणूकदारांना रिअल इस्टेटमध्येही रस असतो; त्यात जरी रोकडसुलभता नसली तरी. तर या क्षेत्राबाबत तुमचा दृष्टीकोन काय आहे?

उत्तर : रिअल इस्टेटकडे गुंतवणुकीच्या दृष्टीकोनातून पाहिल्यास, अजूनही भारतात व्यावसायिक मालमत्ता ही निवासी मालमत्तांच्या तुलनेत भाड्याचे चांगले उत्पन्न मिळवून देऊ शकते. व्यावसायिक मालमत्तेत तुम्हाला ६ ते ९ टक्के भाडे-उत्पन्नाचे प्रमाण मिळू शकते. निवासी मालमत्तेत हा उतारा कमी पडतो. त्यामुळे तुम्ही उच्च उत्पन्न देणाऱ्या मालमत्तावर्गात गुंतवणूक करणे योग्य. पण तुम्हाला या व्यापात पडायचे नसेल तर तुम्ही गुंतवणुकीसाठी रिअल इस्टेट इन्व्हेस्टमेंट ट्रस्टकडे (अरइआयटी) वळू शकता. हा ट्रस्ट भाडे उत्पन्नाच्या मालमत्ता विकत घेतो आणि भाडे उत्पन्नाचे वाटप गुंतवणूकदारांत करतो. हा एक चांगला पर्याय आहे. ज्यामुळे तुम्हाला रिअल इस्टेटमध्ये थेट आणि प्रचंड मूल्याची गुंतवणूक करण्याची गरज नसते.

प्रश्न : संरक्षण क्षेत्रातील कंपन्यांचे शेअर गेल्या तीन वर्षांपासून विक्रमी यथास्त होते. येथे मागणी जास्त आणि पुरवठा कमी अशी स्थिती आहे. पुढील तीन वर्षांत ते आणखी वधारतील का?

उत्तर : होय. तशी शक्यता आहे. कारण संरक्षण क्षेत्र नव्यानेच खुले झाले आहे. आतापर्यंत आपण संरक्षण सामग्रीची आयात करत होतो, परंतु सरकारने 'आत्मनिर्भर भारत' धोरणांतर्गत ही सामग्री देशातच बनवायचे ठरवल्याने व ती विकत घ्यायचा निर्णय घेतल्याने स्थानिक उद्योगांना मोठ्या ऑर्डर मिळाल्या आणि आपल्या संरक्षण

उत्पादनांच्या गुणवत्तेमुळे त्यांची निर्यातही सुरू झाली. स्थानिक बाजारपेठेपेक्षा ही निर्यात बाजारपेठ प्रचंड मोठी आहे. प्रथमच खुल्या झालेल्या क्षेत्राला काहीता खूप वाव असतो. त्यामुळेच संरक्षण क्षेत्रातील कंपन्या दीर्घकाळासाठी वृद्धी करू शकतील.

प्रश्न : तुम्हाला पुढील पाच वर्षांत गुंतवणुकीसाठी कोणती क्षेत्रे धक्क्या वाटतात आणि कोणती क्षेत्रे आपण टाळाल?

उत्तर : भारताची स्थानिक अर्थव्यवस्था वाणिज्यिक अर्थव्यवस्थेपेक्षाही सरस कामगिरी करेल, असा आमचा अंदाज आहे. म्हणजे अमेरिका, युरोप, चीन, जपान यांच्या तुलनेत आपल्या अर्थव्यवस्थेचा विकासदर जास्त असेल. त्यामुळे स्थानिक अर्थव्यवस्थेशी जोडल्या गेलेल्या क्षेत्रांवर आम्ही लक्ष केंद्रित केले आहे. त्यामध्ये बँकिंग व वित्तीय क्षेत्र, ग्राहकोपयोगी उत्पादने ही क्षेत्रे आहेत, परंतु आमचा सर्वाधिक भर औद्योगिक क्षेत्रावर आहे, ज्यात भौतिक मालमत्ता तयार करणारी यंत्रसामग्री, कॅपिटल गुड्स, बांधकाम, पायाभूत सुविधा, रिअल इस्टेट आणि उपक्षेत्रे बघितली तर संरक्षण, रेल्वे, वाजवहन आणि वितरण याबद्दल आम्ही सकारात्मक आहोत. जमा मी खपाचा (कन्झम्पशन) मुद्दा मांडला, तसाच बचतीचा (सेविंग) मुद्दाही महत्त्वाचा आहे. लोकांच्या उत्पन्न पातळ्या वाढतात, तशी त्यांची बचतही वाढते आणि बचतीसाठी असलेली प्रोव्हिडेंट, विमा, मालमत्ता व्यवस्थापन, संपत्ती व्यवस्थापन, म्युच्युअल फंड वितरण ही क्षेत्रे! त्याचप्रमाणे खास खपाची किंवा उच्च मूल्याची क्षेत्रे म्हणजे रत्ने व दागिने, आलिशान घड्याळे, प्रवास व पर्यटन, विमानवाहतूक, बाइक व कार; त्यासोबत औषध व आरोग्यसुरक्षा गटात कंत्राटी उत्पादन संशोधन, रुग्णालये वेगवान वृद्धी दाखवतील. जी कमी प्राधान्याची क्षेत्रे आहेत, ती वाणिज्यिक अर्थव्यवस्थेशी संबंधित आहेत. उदाहरणार्थ, मोठ्या आयटी कंपन्या; ज्यांचा वृद्धीदर सात-आठ टक्क्यांपेक्षा नाही. ऊर्जा, तेल व वायू, धातू या क्षेत्रांवर आम्ही कमी भर देतो.

प्रश्न : ट्रस्ट म्युच्युअल फंडाच्या गुंतवणूक धोरणाबाबत काय सांगाल?

उत्तर : आधीच सांगितल्याप्रमाणे आम्ही वृद्धी गुंतवणूकदार आहोत आणि ही वृद्धी म्हणजे नफ्यातील आहे. कंपन्यांच्या नफ्याचा संबंध शेअरच्या भावराशी असतो. कंपनीचा नफा जितका दीर्घकाळ वाढत राहील, तितका तिच्या शेअरचा भावही वाढता राहतो. त्यामुळे आमचे धोरण शेअरच्या मूल्यांकनाला महत्त्व देण्याचे व त्यासाठी कंपनीचा नफा हा आधार मानण्याचे असते. आम्ही गुंतवणूक करताना आगामी दोन-चार वर्षांचा नव्हे, तर १०-१५ वर्षांचा अंदाज बांधत असतो. त्यालाच 'टर्मिनल व्हॅल्यू फिलॉसॉफी' म्हणतात. आमची कंपनी नवी असली तरी समूह जुना आहे. प्रवर्तक शेअर बाजार व अन्य गुंतवणूक साधनांतील तज्ज्ञ आहेत. क्लिअर, क्रेडिबल अँड कन्सिस्टंट (स्वच्छ, विश्वसनीय व सातत्यपूर्ण) हे आमचे बंधनकारक आहे. पारदर्शी व्यवहार, ग्राहकांचा भरवसा व कामगिरीत सातत्य ठेवण्यावर आमचा भर राहील.

